

ЕКОЛОГО-ОРІЄНТОВАНЕ ПІБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ*

Сулим Вікторія Василівна,
к.е.н., доцент,
Копилов Олександр Олександрович,
здобувач вищої освіти, гр. ТС-31/1
Сумський державний університет

Повномасштабна війна спричинила кризу в усіх сферах життєдіяльності України. Одним із найважчих і найменш помітних у короткостроковій перспективі викликом став масштабний екоцид. Колосальні обсяги руйнувань промислових підприємств, катастрофічне забруднення ґрунтів і підземних вод важкими металами та хімічними сполуками, деградація і мінування ландшафтів радикально змінили екологічний стан держави.

Хочемо наголосити на тому, що у цих реаліях традиційна модель публічного управління остаточно вичерпала себе. Вона орієнтувалася переважно на лінійне економічне зростання і функціонувала в межах рентно-сировинної парадигми. Повоєнне відновлення України вимагає значних змін управлінської практики та впровадження засад екологізації, стійкості та сталого розвитку. Теоретико-методологічним фундаментом для побудови архітектури публічної влади є концепція «Build Forward Better» (Відбудувати краще, ніж було), що є безпосередньо інтегрованою у глобальні Цілі сталого розвитку ООН до 2030 року.

Як зазначають міжнародні та вітчизняні вчені й аналітики у звітах, зокрема, Спільній оцінці збитків і потреб від Світового банку (World Bank, 2025), відновлення територій і громад має відбуватися у вигляді проєктування якісно нового, кліматично нейтрального та енергоефективного середовища. Отримання Україною статусу кандидата та подальший рух до повномасштабного членства в Європейському Союзі вимагають синхронізації національного законодавства та управлінської практики з принципами Європейського зеленого курсу (European Green Deal). Зміна системи публічного управління має забезпечити перехід від ліквідаційного типу екологічної політики до превентивного. Варто наголосити на тому, що, екологічний фактор має інтегруватися в кожне управлінське рішення на найвищому державному та локальному рівнях.

На нашу думку, сучасна трансформація системи публічного управління та адміністрування в контексті екологізації має відбуватися у трьох взаємопов'язаних вимірах. Розглянемо їх більш детально.

1. Інституційно-правова модернізація та стратегічне планування. Сучасні дослідження у сфері публічного адміністрування підкреслюють необхідність впровадження нових гнучких інструментів децентралізованого управління (Комаха, 2025). Функціонування органів влади має орієнтуватися не на пасивний фінансальний контроль, а сконцентрувати увагу на проактивному стратегічному плануванні.

2. Економічні інструменти стимулювання циркулярної економіки. Публічне управління має змінити ринкове середовище за допомогою впровадження нових фінансово-економічних важелів (рис. 1).

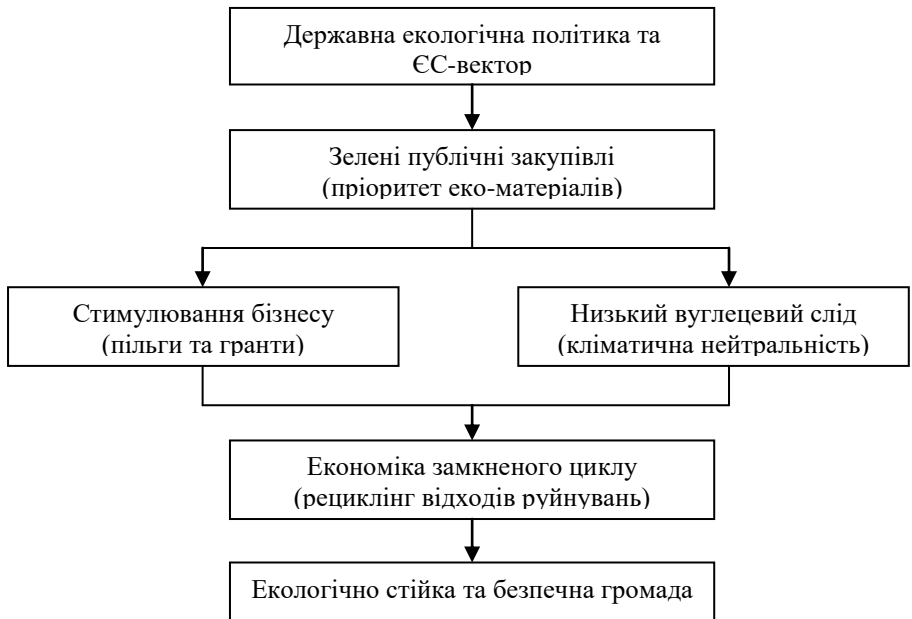

Рисунок 1 - Модель екологізації публічного управління в умовах відбудови громад

Джерело: розроблено авторами

Такий підхід дозволить перетворити значні виклики руйнування на драйвери циркулярної економіки на рівні громад. На нашу думку, органи влади мають створювати особливі пільгові умови для бізнесу, який впроваджує технології повторної переробки (рециклінгу), декарбонізації та використання альтернативних джерел енергії.

3. Цифровізація екологічного моніторингу та електронна демократія. Варто зазначити, що ефективне управління ризиками в умовах

невизначеності неможливе без актуальних, верифікованих та відкритих даних. Сучасні методи збору даних потребують значної модернізації, адже більшість із них є недієвим в умовах воєнних загроз. Тому особливої актуальності набувають такі напрями: впровадження інтегрованих геоінформаційних систем, цифровізація процесів фіксації та обрахунку екологічних збитків, а також розвиток інструментів участі громадян в ухваленні екологічно значущих рішень.

Підсумовуючи вищесказане, варто зазначити, що еколого-орієнтована траєкторія розвитку системи публічного управління та адміністрування в умовах повоєнного відновлення України є прагматичною передумовою національної безпеки та подальшої глобальної конкурентоспроможності держави. Створення нової архітектури публічної влади, де екологічна складова буде знаходитися на одному ієрархічному рівні з економічною доцільністю та соціальною інклюзивністю, дозволить забезпечити вищий рівень якості та практичної значущості прийнятих рішень. Реалізація комплексу заходів щодо трансформації системи публічного управління з урахування екологічного фактора надасть нашій державі отримати нові можливості перетворення на високотехнологічного, стійкого суб'єкта європейського та світового співтовариства.

** Роботу виконано в межах НДР 0122U202043 «Трансформація системи публічного управління в контексті досягнення цілей сталого розвитку».*

Список використаних джерел:

1. World Bank. (2024). Ukraine - Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3): February 2022 - December 2023 (English). Washington, D.C.: World Bank Group. <http://documents.worldbank.org/curated/en/099021324115085807>
2. Комаха Л. (2025). Еволюція концепції сталого розвитку в дискурсі щодо публічного управління: територіальний контекст. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління*, 20(2), 25-28. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2024/20-4/12>